

Asia: VN/1039/2018 ja YM010:00/2018

Lausuntopyyntö luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädäntöä valmistelevan hankkeen loppuraporttiluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen riistakeskus pitää tärkeänä, että luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädäntöä kehitetään perustuslain vaatimusten mukaiseksi. Raportti on hyvä pohja lainsäädäntötyön aloittamiselle.

Suomen riistakeskuksen näkemyksen lainsäädännön kehittämisessä tulisi ottaa mallia/suuntaviivoja riistavahinkolaista. Tarvetta voi olla siihen, että määritellään minkä lajien ja mille aiheuttamat vahingot korvattaisiin ja minkä lajien vahinkojen ennaltaehkäisyyn voitaisiin myöntää avustuksia. Vahinkojen korvaus ja ennaltaehkäisy vaatii valtiolta rahallista panostusta ja tärkeää on kohdistaa käytettävissä olevat voimavarat kustannustehokkaasti. Lainsäädäntöä kehitettäessä voi olla tarvetta siihen, että yritetään priorisoida toimenpiteitä ja avustuksia eniten vahinkoa tuottaviin lajeihin, jotta toimintaan kohdistuvat menot eivät nouse kohtuuttomiksi. Korvauskynnyksen säätäminen 170 euroon, jonka jälkeen ei ole omavastuuta on kannatettavaa. Korvausten tulee vastata todellisuudessa aiheutuneita vahinkoja ja myös työkuluista tulisi saada korvaus.

Lakia säädettyäessä vahinkojen ennalta ehkäisyn periaatteen tulisi olla ensisijainen tavoite. Valtion varojen järkevä käytön kannalta avustukset ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin ovat kannatettavia varsinkin elinkeinon harjoittajille, joilla on suuri riski joutua vahinkojen kärsijäksi. Jos ennaltaehkäisyn toimenpiteet eivät onnistu tai niitä ei ole mahdollista käyttää, niin silloin voidaan myöntää korvausta aiheutuneista vahingoista. Maataloudessa ja muillakin aloilla, joissa vahinkoja on vaikea ennakoida, tarvitaan joustavaa menettelyä.

Lakiin olisi siis hyvä rakentaa ennaltaehkäisyyn kannustavia elementtejä. Suomessa eläinten aiheuttamien vahinkojen sietokyky on varsin alhainen. Täällä ei olla totuttu siihen, että eläimet

voivat aiheuttaa ongelmia ja vastuu pienistäkin ongelmista halutaan säilyttää valtion tai muiden syyksi ja kustannettavaksi. Toimittaessa maa- ja metsätaloudessa sekä kalataloudessa tulisi olla edes jonkinlaista sietokykyä eläinten aiheuttamille vahingoille. Edellä mainittujen alojen luonteeseen kuuluu automaattisesti se, että luonto vaikuttaa eri tavoin toiminnanharjoittamiseen ja siihen yrittäjän on hyvä varautua jo ennakolta.

Lainsäädännön kehittämisen osalta kustannustehokkuus, valtion varojen tehokas käyttö ja maalaisjärjen käyttö on suositeltavaa. Runsastuneiden lajien osalta siirtäminen riistahallinnolle metsästettävien lajien tai poikkeusluvalla pyydettyjen joukkoon tulee pitää myös mielessä kustannustehokkaana menetelmänä. Ympäristöhallinnon poikkeuslupaprosessien osalta selkeys ja joustavuus on tarpeen vahinkojen estossa. Ei ole myöskään syytä kehittää korvausjärjestelmään vahinkojen lisäämiseen kannustavia elementtejä kuten kävi esimerkiksi porovahinkojen osalta.

Rauhoitettujen, mutta koko ajan runsastuvien lajien osalta tulee tarpeen mukaan harkita niiden siirtoa riistalajeiksi, jolloin voitaisiin säästää valtion varoja vahinkojen korvauksissa. Lajin metsästys on yksi varteenotettava ja erittäin kustannustehokas keino vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen. Esimerkiksi alati lisääntyvien hanhikantojen hoidossa niiden siirtäminen metsästyksen piiriin on kustannustehokkuudeltaan järkevää, varsinkin kun samoja lajeja metsästetään naapurimaissa ja talvehtimisalueilla Euroopassa. Esimerkiksi Virossa valkoposkiahnha metsästetään laajassa mittakaavassa. Hollannissa hanhia pyydystetään kaasutettavaksi huomattavia määriä vahinkojen estämiseksi.

Vahingon alkuperäinen syy on tärkeä tiedostaa lainsäädännön kehittämisessä. Lintuvahinkojen osalta syksyn sateisuuden aiheuttama puintien viivästys ja hanhien aiheuttamat syöntitappiot kun vilja on pellolla vielä lokakuussa, ei anna oikeutta siihen että alkuperäinen syy vahingoille olisi lintujen aiheuttama. Esimerkiksi vuosi 2017 poikkeuksellisen sateisena kesänä puintien venyessä loppusyksyyn asti aiheutti huiman kasvun korvattaviin maatalousvahinkoihin. Samana syksynä näitä satovahinkoja yritettiin myös pistää karhuvahinkojen ja hirvieläinvahinkojen syyksi.

Nyt kehitettäväksi ehdotettavan korvausjärjestelmän tulisi olla uskottava, läpinäkyvä ja parantaa vahingonkärsijän oikeusturvaa, mutta sen ei tulisi houkuttaa väärinkäytöksiin. Korvausten hakemisen sisältövaatimukset tulee määritellä selkeästi.

Raportissa esitetyissä kohdissa näkemyksemme mukaan kannatettavin vaihtoehto kohdassa 8.2 ja 8.4 on 3. kohta.

Svensberg Marko
Suomen Riistakeskus